

**Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry**

**9.12.2011**

**Ulkoasiainministeriön ihmisoikeustuomioistuin- ja sopimusasioiden yksikölle**

**YK; Ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallinen määräaikais-  
tarkastelu (UPR); Suomen toisen kansallisen raportin laatiminen**

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry (Allianssi) kiittää ulkoasiainministeriötä lausuntopyynnöstä. Allianssi on työstänyt alla olevaa lausuntoa yhdessä Nuorisotutkimusseuran kanssa, jolle ulkoasiainministeriö on myös osoittanut lausuntopyynnön. Allianssi yhdessä Nuorisotutkimusseuran kanssa lausuu seuraavaa Suomen ihmisoikeustilanteesta, viime vuosina saavutetusta kehityksestä sekä ihmisoikeuksien toteuttamisen haasteista ja rajoitteista:

**1. Rasismi ja syrjintä lasten ja nuorten elämässä, tiedon keruun ja ihmisoikeuskasvatuksen merkitys**

Nuorisotutkimukset osoittavat, että erilaisiin ihmisoikeusrikkomuksiin liittyvät nuorten syrjintäkokemukset ovat huolestuttavan yleisiä syrjintäperusteesta riippumatta. Ne jäävät kuitenkin liian usein nuorten omaksi yksityiseksi tiedoksi. Esimerkiksi nuorten rasismikokemuksia käsittelevät tutkimukset osoittavat, että nuoret kertovat arkipäivän rasismien kokemuksistaan vain harvoin vanhemmilleen, muille aikuisille tai vertaisryhmän jäsenilleen. Ihmisoikeuksien näkökulmasta tuotettu lapsiin, nuoriin ja sukupuolisuhteisiin liittyvä tietopohja on Suomessa liian hajanainen. Verkkonuorisotyötä tekevien mukaan netissä ilmenevä rasismi on yleistynyt ja yhä nuorempien tuottamaa. Ilmiön haastamiseksi tarvitaan tutkimusta, jonka perusteella rasismivastaista verkkonuorisotyötä voidaan kehittää. Ihmisoikeuksiin liittyvien monimutkaisten ilmiöiden ymmärtämisen ja ihmisoikeustyön toteuttamisen tueksi tarvitaan korkeatasoista ja ajankohtaista tietoa.

Lasten ja nuorten syrjintäkokemuksia käsittelevän tutkimuksen mukaan paikka, jossa lapset ja nuoret kohtaavat eniten syrjintää on koulu. Kaikille kouluasteille varhaiskasvatuksesta korkeakouluun tulisi saada tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, jotka sisältävät syrjinnän ja rasismien tunnistamiseen, yhteisölliseen puuttumiseen, ennaltaehkäisyyn ja tukimuotojen tarjoamiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden toteuttamiseksi kasvattajat tarvitsevat osaamisen vahvistamista: tietoa rasismista ja syrjinnästä, kykyä tunnistaa, välineitä rasismia ja syrjintää kohdanneiden nuorten tukemiseen ja erilaisuuden käsittelyyn niin verkossa kuin sen ulkopuolellakin.

Ääri-ilmiöihin, kuten viharikoksiin puuttumisen lisäksi on tärkeää panostaa ongelmien ennaltaehkäisyyn. Rasismien ja syrjinnän ennaltaehkäisyssä tärkeässä roolissa on ihmisoikeuskasvatus, jolle ei ole annettu vielä tarpeeksi painoarvoa ja selkeää status-ta. Ihmisoikeuskasvatus voisi onnistuessaan toimia syrjinnänvastaisen kasvatuksen

**Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry**

Allianssi-talo  
Asemapäällikönkatu 1 | 00520 Helsinki  
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628  
neuvonta: [info@alli.fi](mailto:info@alli.fi)  
etunimi.sukunimi@alli.fi | [www.alli.fi](http://www.alli.fi)

**Finlands Ungdomssamarbete Allians rf**

Allianshuset  
Stinsgatan 1 | 00520 Helsingfors  
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628  
information: [info@alli.fi](mailto:info@alli.fi)  
fornamn.efternamn@alli.fi | [www.alli.fi](http://www.alli.fi)

**Finnish Youth Co-operation Allianssi**

Allianssi House  
Asemapäällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland  
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628  
information: [info@alli.fi](mailto:info@alli.fi)  
firstname.surname@alli.fi | [www.alli.fi](http://www.alli.fi)

ja globaalikasvatuksen silloittajana. Nämä kaksi kasvatuskenttää elävät Suomessa liiankin erillään, vaikka kyse on toisiinsa nivoutuvista kasvatuskysymyksistä.

Suomessa ei ole tällä hetkellä tahoja, jotka vastaisi ihmisoikeuskasvatuksen järjestelmällisestä edistämisestä. Systemaattista ihmisoikeuskasvatuksen edistämistä suositellaan Kansainvälisyyskasvatus 2010 -strategian arvioinnin suosituksissa, Lapsen oikeuksien sopimuksen viestintästrategiassa ja Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksessa jäsenvaltioille Euroopan neuvoston demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevasta peruskirjasta (CM/Rec(2010)7), jonka suosituksissa myös määritellään ihmisoikeuskasvatuksen tavoitteita, sisältöjä, kohderyhmiä ja toteuttajia. Tällä hetkellä ihmisoikeuskasvatuksen rooli opetussuunnitelmiin sisällytettävänä läpileikkaavina osina ei ole riittävä vaan ihmisoikeuskasvatuksen toteuttamiseksi tarvitaan ihmisoikeuskasvatusta ohjaava koordinaatiotaho ja konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, jossa on määritelty eri toimijoiden vastuut, konkreettiset toimenpiteet ja niiden toteuttamisaikataulu, resursointi ja arviointi.

Ihmisoikeuskasvatusta tulisi antaa lapsille ja nuorille varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja muussa valitsemassaan koulutuksessa. Ihmisoikeudet tulisi lisäksi sisällyttää peruskoulujen sekä opettajankoulutuksen opetukseen, ammatillisiin peruskoulutusohjelmiin sekä muuhun koulutukseen. Lisäkoulutusta ihmisoikeuksista tulisi järjestää myös viranomaistehtävissä toimiville, huomioiden ensimmäisessä vaiheessa erityisesti opettajat, varhaiskasvattajat, nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajat kunnissa, seurakunnissa ja järjestöissä, sosiaali- ja terveystoimen viranomaiset, poliisit, rajavartijat, tuomarit ja ministeriöiden keskeiset virkamiehet.

## **2. Lapsella on oltava oikeus nopeaan ja oikeudenmukaiseen perheenyhdistämiseen**

Perhe on keskeinen kotoutumista ja hyvinvointia edistävä tekijä. Useimmat Suomeen tulevat turvapaikanhakijalapsen lapset ovat suojelun tarpeessa ja heillä on oikeus perheenyhdistämiseen. Prosessi on kuitenkin pitkä ja raskas. Perheenyhdistämiskäytäntöjä on viime vuosina kiristetty siten, että lapsen oikeus perheeseen ei aina käytännössä toteudu.

## **3. Ilman oleskelulupaa olevien lasten on päästävä peruskouluun**

Perusopetuslain 25 §:n mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Lain 4 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta sen alueella vakinaisesti asuville oppivelvollisuusikäisille. Lain 5 § mukaan kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. Joissakin kunnissa tätä on tulkittu niin, ettei kunnilla ole velvollisuutta järjestää perusopetusta turvapaikanhakijalapsille. Suomi on velvoitettu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen perusteella antamaan perusasteen opetusta ilmaiseksi kaikille sen lainkäyttövallan alaisille lapsille. EU:n vastaanottodirektiivin mukaan turvapaikanhakijalapsille on annettava mahdollisuus käydä koulua vastaavin edellytyksin kuin vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille. Vastaanottokeskuksissa annettava opetus, joka on usein vain muutama tunti päivässä, ei vastaa näitä edellytyksiä.

## **4. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen ja lapsia ja nuoria koskevat oikeussuojakeinot**

### **Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry**

Allianssi-talo  
Asemapäällikönkatu 1 | 00520 Helsinki  
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628  
neuvonta: [info@alli.fi](mailto:info@alli.fi)  
etunimi.sukunimi@alli.fi | [www.alli.fi](http://www.alli.fi)

### **Finlands Ungdomssamarbete Allians rf**

Allianshuset  
Stingsgatan 1 | 00520 Helsingfors  
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628  
information: [info@alli.fi](mailto:info@alli.fi)  
fornamn.efternamn@alli.fi | [www.alli.fi](http://www.alli.fi)

### **Finnish Youth Co-operation Allianssi**

Allianssi House  
Asemapäällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland  
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628  
information: [info@alli.fi](mailto:info@alli.fi)  
firstname.surname@alli.fi | [www.alli.fi](http://www.alli.fi)

Yhdenvertaisuuslainsäädäntöä eli tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja on uudistettava Suomessa niin, että uusi lainsäädäntö kattaa laajemmin eri syrjintäperusteet, mukaan lukien sukupuolivähemmistöt ja soveltuu yhdenmukaisemmin kaikkiin elämäntilanteisiin, myös työelämään, kuin voimassa oleva laki. Eri syrjintäperusteet on myös saatettava samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

Rasismien ja syrjinnän avunsaannissa tulisi tulevan yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminnan ulottua alueellisesti ja matalan kynnyksen tukipalveluiksi myös lapsille ja nuorille. Lapsilla ja nuorilla ei ole riittävää tietoa siitä, mitkä ovat heidän oikeutensa syrjinnän uhreina ja millaista tukea on tarjolla syrjintäkokemusten käsittelyyn. Uhrien avunsaannin tehostamisessa on varmistettava, että oikeussuojakeinot ja tieto niistä ovat myös lasten ja nuorten ulottuvilla, heille ymmärrettävällä kielellä ja saatettavalla tavalla.

## **5. Ihmisoikeusarkkitehtuuri**

Tällä hetkellä Suomen kansallinen perus- ja ihmisoikeusarkkitehtuuri on hajanainen. Allianssi toivoo, että ulkoasiainministeriö huomioi Suomen ensimmäistä kansallista ihmisoikeustoimintaohjelmaa valmistelussa mukana olevan kansalaisjärjestöpaneelin esityksen ihmisoikeusarkkitehtuurin rakenteeksi.

Helsingissä 9.12.2011  
Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry



Hanna-Mari Manninen  
puheenjohtaja